

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 25/2025-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Ing. Adriánom Cupákom, Dr. Goldbergera 249/1, Svidník, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co/51/2020 z 30. septembra 2021 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/1/2024 z 30. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7Co/51/2020 z 30. septembra 2021 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/1/2024 z 30. októbra 2024. Napadnuté rozhodnutia navrhuje zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a zároveň zaviazat' najvyšší súd k úhrade trov svojho právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka spolu s [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] boli ako dedičia účastníkmi dedičského konania po poručiťke [REDAKOVANÉ], ktoré Okresný súd Svidník uznesením č. k. 5D/262/2017-55 z 8. novembra 2018 prerušil a dedičov po poručiťke odkázal na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu, ktorým poručiťka všetok svoj majetok odkázala Gréckokatolíckej cirkvi, farnosti Svidník-Záhradná.

3. Sťažovateľka spolu s [REDAKOVANÉ] (spolu ďalej aj „žalobcovia“) podali žalobu o určenie neplatnosti závetu proti žalovaným 1. Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, Gréckokatolíckemu arcibiskupstvu Prešov a 2. [REDAKOVANÉ].

4. Okresný súd svojím rozsudkom č. k. 7C/49/2018-71 z 10. júna 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol a žalovaným priznal ich nárok na náhradu trov konania proti žalobcom v rozsahu 100 %. V odôvodnení rozsudku konštatoval, že podľa dedičského spisu sú účastníkmi dedičského konania žalobcovia, žalovaný v druhom rade a Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník-Záhradná. S ohľadom na to, že výrok rozsudku vo veci samej musí byť záväzný pre všetkých účastníkov prebiehajúceho konania o dedičstve, okresný súd konštatoval, že okruh strán sporu v tejto veci musí byť zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania. Na základe uvedeného dospel k záveru o nedostatku vecnej legitímácie žalovanej 1 vyplývajúcej z hmotného práva.

5. Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu, žalovanej 1 priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, žalovanému 2 nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania a zároveň vyslovil, že žalobcovia nemajú proti žalovanému 2 právo na náhradu trov odvolacieho konania. Krajský súd sa stotožnil s odôvodnením rozsudku okresného súdu, navyše poukázal na znenie Základného dokumentu Prešovskej gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku z 13. marca 2015 zaregistrovanej Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 4. septembra 2015 (ďalej len „základný dokument cirkvi“), z ktorého vyplýva, že farnosť je útvaram s právnou subjektivitou. Poručiťka svoj majetok odkázala farnosti, a preto bolo povinnosťou žalobcov, aby za jednu zo strán sporu označili i Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník-Záhradná.

6. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, namietajúc nesprávny právny záver o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 1, ktorým sa krajský súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe reprezentovanej uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/48/2009 z 28. októbra 2010.

7. Napadnutým rozsudkom najvyšší súd dovolanie sťažovateľky zamietol, žalovanej 1 priznal náhradu trov dovolacieho konania proti sťažovateľke v rozsahu 100 % a žalovanému 2 nepriznal náhradu trov dovolacieho konania proti sťažovateľke.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje tým, že napadnuté rozhodnutia sú nespravodlivé a formalistické, poznačené nedostatočným odôvodnením vo vzťahu k otázke nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na strane ňou označenej žalovanej 1. V tejto súvislosti poukazuje na to, že žalovaná 1 je špecifická právnická osoba, ktorá má priznané právo na spravovanie svojich vnútorných vecí, v rámci vnútorného usporiadania má svoju hierarchickú štruktúru, v ktorej je farnosť podriadená eparchii, čo sa prejavuje aj pri správe majetku, ktorý aj po zrušení farnosti zostáva majetkom eparchie. Ďalej poukazuje na to, že zmluvy o prevode vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam podľa interných predpisov musia byť opatrené podpisom arcibiskupa a metropolitu, ako aj na fakt, že na mimosúdnych rokovaniach v tejto veci žalovanú 1 zastupoval zamestnanec Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov, a nie farnosť. Napokon poukázala na Kánon 1032 Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium, podľa ktorého farár nie je oprávnený podávať

návrh na súde, jeho nadriadenou právnickou osobou, ktorá môže v jeho mene dávať takéto návrhy, je arcibiskupstvo, pričom prevod nehnuteľnosti bez súhlasu arcibiskupstva by bol v rozpore s internými predpismi cirkvi a mal by kanonické dôsledky.

9. Sťažovateľka podporne odkázala na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 51/2018-9 z 25. januára 2018, v ktorom sa ústavný súd podľa nej zaoberal správnosťou špecifikácie Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku ako vecne legitimovaného subjektu v dotknutom konaní. Obdobne ako v podanom dovolaní sťažovateľka taktiež poukázala aj na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo 48/2009 z 28. októbra 2010, v ktorom tento súd riešil otázku právnej úpravy postavenia cirkví na Slovensku a poukázal na to, že z čl. X ods. 3 základného dokumentu cirkvi vyplýva, že za ktorýkoľvek z útvarov tejto cirkvi s právnou subjektivitou môže vzhľadom na svoje hierarchické postavenie konať Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces nedostatočným odôvodnením napadnutých rozhodnutí vo vzťahu k záveru súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 1.

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať skutkový stav zistený všeobecným súdom ani jeho právne názory. Úloha ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale obmedzuje sa na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 301/2020).

III.1. K porušeniu označených práv sťažovateľky rozsudkom krajského súdu:

12. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd. Sťažovateľka netvrdí, že by nejakú námietku uplatnenú v ústavnej sťažnosti nemohla uplatniť už v podanom dovolaní.

13. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku krajského súdu opodstatňuje uprednostnenie právomoci dovolacieho súdu (čl. 127 ods. 1 ústavy). Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum namietaných porušení rozsudkom krajského súdu, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K porušeniu označených práv sťažovateľky rozsudkom najvyššieho súdu:

14. Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

15. Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní o namietanej veci aj najvyšší súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania sťažnosti posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

16. Ústavný súd v prvom rade akcentuje, že je potrebné dôsledne odlišovať úlohu ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd od iných orgánov verejnej moci, čo musí odrážať aj odôvodnenie ústavnej sťažnosti, v ktorom nepostačuje argumentovať doslovným prevzatím obsahu podaní z konania pred všeobecnými súdmi. Kritika právnych záverov všeobecných súdov pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľky, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že sťažovateľka sama konštatovala, že pred ústavným súdom uplatňuje rovnakú argumentáciu, akú prezentovala v konaní pred všeobecnými súdmi, ktorú doplnila iba minimálne o ústavnoprávnu argumentáciu o nedostatku odôvodnenia napadnutých rozhodnutí.

17. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ktorý sa podľa neho jasne vyjadril k všetkým relevantným dovolacím námietkam predloženým sťažovateľkou.

18. Prvou z nich bola námietka nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorou odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukázal na odôvodnenie rozsudku krajského súdu, v ktorom tento súd konštatoval, že poručiiteľka odkázala všetok svoj majetok Gréckokatolíckej cirkvi vo Svidníku, z čoho súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci vyvodili, že označila Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník-Záhradná. Najvyšší súd konštatoval, že v odôvodnení svojho rozsudku krajský súd dostatočne argumentačne podložil aj svoj záver o tom, že farnosť v súlade s vnútornými predpismi tejto cirkvi je útvarom s právnou subjektivitou. Keďže poručiiteľka odkázala svoj majetok farnosti ako útvaru s právnou subjektivitou a žalobcovia označili v žalobe iné subjekty disponujúce právnou subjektivitou (Gréckokatolícku cirkev na Slovensku, Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov), ktoré postavenie závetného dediča nemajú, súdy postupovali správne, ak pre nedostatok vecnej legitímácie na strane žalovanej 1 žalobu zamietli. Na základe uvedeného najvyšší súd konštatoval, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci vzali do úvahy všetky relevantné skutočnosti a odôvodnenie rozsudku krajského súdu spĺňa všetky zákonné náležitosti.

19. Sťažovateľka prípustnosť dovolania vyvodzovala aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, namietajúc nesprávny právny záver vo vzťahu k posúdeniu vecnej legitímácie na strane žalovanej 1. Najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku zaoberal sťažovateľkou označeným rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. I Cdo/48/2009 z 28. októbra 2010 a analýzou skutkových a právnych okolností uvedenej veci dospel k záveru, že ho na preskúmanú vec sťažovateľky nemožno aplikovať z dôvodu odlišných skutkových okolností, na ktorých je toto rozhodnutie založené (nebola v ňom posudzovaná vecná legitímácia Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať pred súdom za farnosť, išlo o odlišný predmet konania, ktorým bol reštitučný nárok, a v danom čase platilo odlišné znenie základného dokumentu cirkvi). Najvyšší súd ďalej poukázal na svoje rozhodnutie sp. zn. 6Cdo/54/2017 z 28. marca 2018, v ktorom vyslovil, že súd v dedičskom konaní, v ktorom rozhoduje o dedičskom práve (sporové konanie), nie je povinný žalobcu poučiť o nesprávnom určení okruhu účastníkov, pretože by tak dával poučenie o tzv. vecnej legitímácii, ktoré by presahovalo § 160 CSP a zároveň bolo v rozpore so zásadou rovnosti strán. Následne poukázal na okolnosti tejto veci a konštatoval, že za situácie, keď poručiťka v závete, ktorý je prejavom vôle rýdzo osobnej povahy, odkázala majetok subjektu s právnou subjektivitou, čo vyplýva aj zo štatistického registra organizácií, sa stotožňuje s názorom nižších súdov, že bolo povinnosťou žalobcov za jednu zo strán sporu označiť Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník-Záhradná. Pokiaľ tak žalobcovia neurobili, nemohlo byť ich žalobe o určenie neplatnosti závetu vyhovené pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva.

20. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že napadnutému rozsudku najvyššieho súdu, ktorého odôvodnenie bolo konfrontované s obsahom dovolania sťažovateľky, nemožno vyčítať svojvoľnosť či nedostatočnosť. Najvyšší súd poskytol v odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočnú odpoveď vymedzením právnych úvah, ktorými sa pri posúdení sťažovateľkiných námietok riadil, ktoré ho viedli k zamietnutiu jej dovolania. Tieto závery netrpia žiadnymi vnútornými rozpormi a zaujímajú stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní v rozsahu, ktorý je porovnateľný s obsahom dovolania. Záver najvyššieho súdu, podľa ktorého v preskúmanej veci predstavuje predmet konania okolnosť, ktorá je relevantná z hľadiska posúdenia pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 1, nemožno podľa ústavného súdu považovať za ústavne neutržateľný.

21. V uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 51/2018-9 z 25. januára 2018, na ktoré poukazuje sťažovateľka, ústavný súd riešil otázku vecnej legitímácie Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov na podanie ústavnej sťažnosti namiesto Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, ktorá bola stranou sporu v preskúmanom konaní pred všeobecnými súdmi, a dospel pritom k záveru, že uvedené arcibiskupstvo má samostatnú právnu subjektivitu, a preto nie je subjektom oprávneným na podanie ústavnej sťažnosti v dotknutej veci. S prihliadnutím na uvedené je teda možné konštatovať, že aj ústavný súd v uvedenom rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 51/2018 z 25. januára 2018, rovnako ako súdy zúčastnené na rozhodovaní v preskúmanej veci, považoval jednotlivé zložky dotknutej cirkvi s právnou subjektivitou za samostatný subjekt procesných práv.

22. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil v právnych záveroch napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti, odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

23. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2025

Ladislav Dudíťš
predseda senátu